

VELENÍ za přesunu

Rozpor v otázce velení za přesunu vyvolávají odlišná ustanovení Polního řádu a předpisu Oper-51-2, který stále zůstává v platnosti. Zatím co Oper-51-2 ukládá v souladu se svým statickým pojetím regulace zřízení i dočasně statického systému velení (pomocná VS, správce pořádkového prostoru, osy, správce pořádkového úseku), Polní řád ukládá, bez změny režimu pořádkové služby, velet za přesunu komplexně (vojskům i pořádkové službě) z pohyblivých míst velení.

Modernější a soudobým požadavkům lépe odpovídající způsob velení z pohyblivých míst byl v praxi přijat se souhlasem. Snaha o jeho aplikaci na cvičení se však setkala s objektivními překážkami, jejichž příčinou jsou nepostačující technické možnosti pojítek.

Rádiový provoz za pohybu snižuje dosah rádiových pojítek více než o polovinu. Proto z hlediska možnosti spojovacích prostředků pojem „velení za pohybu“ chápeme jako velení z krátkých zastávek. Tyto zastávky však narušují plynulost celého proudu. Velení za pohybu komplikuje též otázka utajení rádiového provozu. Proto můžeme používat jen VKV rádiové stanice. Jejich nevýhodou je poměrně malý dosah a nízká účinnost v kopcovitém terénu. Toto neodstraní ani prostorové vykrytí pásma přesunu retranslačními mezistanicemi.

Proto štáby vševojskových divizí dávají přednost zřizování **pomocného VS, i když jsou si plně vědomy určité nepružnosti při neotečkávaných změnách**. Nyní pro činnost pomocného VS používají vrtulníky, které jej činí mobilním a zvyšují účinnost jeho řízení. Za přesunu informu-

je pomocné VS v pravidelných relacích velitele, který se přesunuje buď z VS, nebo vrtulníkem spolu se skupinou hlavních funkcionářů na nové VS a za letu kontroluje přesun.

Uvedu stručně organizaci přesunu, abychom mohli posoudit, jaké nároky klade současný způsob řízení přesunu na spojení. Při přesunu z jednoho prostoru rozmístění vojsk do druhého zřizujeme zpravidla toto spojení:

a) divizní spojovací osu (VS v původním prostoru, pomocné VS, VS v novém prostoru). Zabezpečíme kombinací radio-reléových, VKV nebo KV rádiových prostředků, případně využitím stálého telefonického vedení;

b) spojení pomocného VS s velitelem proudů a řídicími orgány pořádkové služby zabezpečíme převážně VKV rádiovými stanicemi s využitím PRMů;

c) k odposlechu sítě výstrahy vyčleníme na pomocném VS přijímač, kterým sledujeme síť výstrahy PVOS nebo frontu.

Při přesunech na vlastním území sleduje pomocné VS prostřednictvím krajských radiačních středisek (styčný důstojník s rádiovou stanicí) také radiační situaci. Při přesunu na území nepřítel získává pomocné VS zprávy o radiační situaci od VS nebo od pomocného VS armády;

d) spojení s velitelem a štábem divize z pomocného VS zabezpečíme rádiem v sítích pro řízení přesunů;

e) spojení pomocného VS se štáby podřízených útvarů za přesunu zabezpečíme rádiem v síti řízení přesunu nebo prostřednictvím orgánů pořádkové služby.

SÍŤ RÁDIOVÉHO SPOJENÍ PRO ŘÍZENÍ PŘESUNU VŠEVOJSKOVÉ DIVIZE

rádiová síť	typ růst	orgány pořádkové služby, podř. útř.	PRM	divize				armáda	
				pom VS	VS ₁	VS ₂	TVS	pom VS	VS
řízení přesunů A KV	R-118 RM-31M	pořádkové a kontrolní orgány A		△	□	□		△	△
řízení přesunů A VKV	R-105	pořádkové a kontrolní orgány A	PRM ○ 1-4	○	○	○		○	○
řízení přesunů divize KV	RM-31M	pořádkové a kontrolní orgány divize △ △ △ velitelé proudů		△	△	△	□		
řízení přesunů divize VKV	R-105	pořádkové a kontr. orgány divize ○ ○ ○ velitelé proudů	PRM ○ 1-3	○	○	○	○		
výstrahy F (PVOS)				□			□		
velení divize (bojová)	RM-31M	△ △ △ △ △ velitelé msp, tp, divizní útvarů		△	△	△	□		

Obr. 1

Všechny spoje zdvojujeme pohyblivými pojítky.

Příklad sítě rádiového spojení pro řízení přesunu vševojskové divize — viz obr. 1. Rádiové spojení pro řízení přesunu je zde ve značném rozsahu. Důležitou roli zde hraje **prostorový systém VKV rádiového spojení**, který při správné organizaci a vhodném umístění PRM je schopen zabezpečit spojení v celém pásmu divize. Při velkém odklonu os mohou ovšem vzniknout situace, kdy i toto spojení **nevykryje nové pásmo a řízení přesunu bude ohroženo**. Z tohoto důvodu vybavujeme část stanic R-105 zesilovačem „DO-SAH“, který prodlužuje jejich dořaz minimálně na 100 km.

Takto organizovaná spojovací síť zaručuje dobrou informovanost VS o sjízdnosti komunikací, o vzdušné a radiální situaci a o průběhu přesunu. Umožňuje pravidelně informovat velitele a náčelníka štábu o průběhu přesunu a zabezpečuje příjem jeho rozkazů. Zabezpečuje též informaci a příjem rozkazů nadřízeného štábu.

Nevýhodou tohoto systému spojení jsou značné nároky na počet spojovacích prostředků. Pro potřeby pořádkové služby musíme odebírat prostředky podřízeným útvarům a jednotkám.

Při přesunu divize z vyčkávacího prostoru **zasazení** plní funkci pomocného VS zpravidla představený VS. Ovšem předst-

nuté VS může předjet do prostoru zasažení jen v tom případě, bude-li jeho činnost zabezpečena vojsky v dotyku, nebo činností vlastního předsunutého odřadu.

V tomto případě řídí vyvedení vojsk na osy a prvou fázi přesunu VS z původního místa velení. Jakmile dosáhne předsunuté VS určeného prostoru, převzme postupně řízení přesunu. Ve vhodný okamžik se na toto stanoviště přesune vrtulníkem velitel se svou operační skupinou.

Z dosavadních poznatků můžeme učinit tento závěr:

Charakter boje vyžaduje, abychom velení až do divize vto uskutečnili z pohyblivých míst velení. To se vztahuje i na velení za přesunu. Splnění tohoto požadavku je však plně závislé na technickém vybavení útvarů a svazků tomu odpovídajícími pojtky, včetně pojitek pořádkové služby. **Dokud budou útvary a svazky používat současných prostředků, včetně nově zaváděných „pohyblivých VS“ instalovaných v obrněných transportérech, dotud bude nutné připustit při řízení přesunu jak řízení z pohyblivých míst velení, tak i řízení z pomocného VS.**

Teprve konkrétní situace (terén, délka přesunu, počet přesunujících se vojsk apod.) mohou napovědět, který ze způsobů bude v dané situaci efektivnější.

V pásmu armády a frontu, zejména v jejich týlovém pásmu, může souběžně probíhat přesun několika vševojskových svazků a útvarů a svazků druhů vojsk. **Sladění tohoto pohybu je závislé na řídicím vlivu armády a frontu.**

Přesuny jak v týlovém pásmu polních vojsk, tak i na teritoriu bychom měli řídit z jednoho centra, které by koordinovalo a řídilo nejen pohyb vojsk, ale i pohyb týlových a teritoriálních přesunů a přeprav. Za tím účelem by mělo vytvořit prostorovou síť kontrolních stanovišť, reprezentovanou orgány všech tří podsystemů zúčastněných na řízení přesunů. Poznátky z celé řady cvičení to potvrzují.

Např. na cvičení VLTAVA si štáb cvičící 14 A vyčlenil „skupinu k řízení přesunů“. Tato skupina úzce spolupracovala s oddělením vojenské dopravy štábu týlu armády a se štábem okruhu. V údobí od

vyhlášení bojového poplachu až do doby centralizace velení na VS bylo stanoviště této skupiny umístěno společně s operační skupinou polního štábu armády, tj. v blízkosti mírové posádky. Od okamžiku, kdy velení vojskům přešlo na VS, zůstala skupina řízení přesunu na původním stanovišti operační skupiny štábu armády, z kterého se tak stalo pomocné VS k řízení přesunů.

Toto řešení umožnilo plně využít „poplachovou“ spojovací soustavu ke spojení s přesunujícími se vojsky a útvary. **Tím dosáhla kontinuity velení v nejkritičtějších úseku počátečního období války.**

Z hlediska obecných zásad řízení bylo toto pomocné VS po dobu své činnosti pozorovacím a výkonným nástrojem řídicí složky — VS armády (podávalo informace o průběhu přesunů a zabezpečovalo doručení a kontrolu rozkazů velitele armády). Na nejdůležitějších místech os přesunu vystavilo vlastní kontrolní pořádková stanoviště z příslušníků štábu armády. Praxe ze cvičení ukázala, že v rámci armády je třeba aktivovat 6—8 těchto stanovišť.

Uvážíme-li, že v případě nenadálého zahájení války budou velitelé v období zaujímání operačních sestav odkázáni především na informace svých vlastních prostředků, **má toto řešení v systému řízení svou oprávněnost a perspektivu.**

Těchto předností bychom měli využít i při variantě zahájení války po období postupného narůstání nebezpečí a v celém dalším průběhu operace.

Při zkoumání zkušeností ze cvičení vyvstala otázka, zda je správné používat pojmu kontrolně pořádkové stanoviště. KPS je dnes pevně ustálený pojem pro jeden z výkonných orgánů pořádkové služby teritoria, který je určen jak k plnění regulačních úkolů, tak i k podávání informací o pohybu vojsk a k podávání jim různých informací včetně doručování rozkazů a nařízení od příslušných nadřízených složek. KPS v pojetí polních štábů je kontrolní orgán velitele, který může předávat jeho nařízení, případně v duchu jeho rozhodnutí řešit vzniklé kolize na svém stanovišti. Má tedy v tomto smyslu vyšší pravomoc, než KPS obsazená jen orgány vojenské dopravy. Z tohoto hlediska je vhodnější používat název „armádní kontrolní stanoviště (AKS)“, resp. „frontové kontrolní stanoviště (FKS)“.

Vysílat kontrolní orgány operačního štábu na osy je řešení vhodné a účelné (i v průběhu operace). Jejich činnost je

* „Pohyblivá VS“ jsou instalována do obrněných transportérů. Tankové divize jsou vybaveny OT TOPAS, msd OT SKOT. Štáb td a msd má 2 OT se soupravou R 3 a 2 OT se soupravou R 2. Štáb ty a msp mají 1 — R 3 a 2 — R 2. Tankové a motostřelecké prapory mají 2 — R 2. Souprava R 3 = 1 rdst 112, 1 rdst 113, 2 rdst 105 se zesilovačem „DOSAH“, přijímač R — 311. Souprava R 2 = rdst 112, 1 rdst 113, 1 rdst 105.

však třeba sladit s činností pořádkové služby operačního týlu a s funkcí kontrolních pořádkových stanovišť teritoria.

Dojde-li k zavedení jednotného centra řízení přesunů v pásmu armády (frontu), pak dosavadní úloha pomocného VS armády zmizí, protože jeho činnost splyne s činností „armádního centra řízení přesunů“ (pracovní název).

Jaké velení za přesunu bude vyžadovat zavedení mobilní pořádkové služby?

Tomuto systému nejlépe odpovídá řízení přesunu z pohyblivých míst velení. Jeho zavedení je však závislé na technické úrovni spojovacích prostředků. Při současných prostředcích spojení budeme nuceni připustit vedle řízení přesunu z pohyblivých míst velení i řízení z pomocného VS. O tom, který z těchto způsobů bude výhodnější, rozhodne velitel po pečlivém zhodnocení konkrétní situace (délka přesunu, terén, počasí atd.).

Současné spojovací prostředky zatím neumožňují spolehlivé velení z pohyblivých velitelských pracovišť. Spojovací předpis však s tímto velením počítá. Velení za pohybu nemůžeme zaměňovat s dočasným zastavováním pochodového proudu některého z míst velení. Toto zastavení narušuje plynulý průběh přesunu. Též dočasným vyvedením VS (PVS) mimo osu přesunu by se postupně ocitlo na zádi proudu.

Proto i v návrhu nového systému vojenské pořádkové služby považují velení ze stojícího pomocného VS za dočasnou objektivní nutnost.

Jeho význam je dán vysokým procentem pravděpodobnosti zásahu rušivých vlivů do plánovaného průběhu přesunů i přímým zákazem velení v bojových sítích, kde jsou dobře odposlouchatelné KV prostředky. Bojová síť velitele divize zůstává základní sítí velení, používá ji však jen v nejnáléhavějších případech, protože odposlouchání jejího provozu je snadnější než u pomocného VS, které pracuje v síti VKV rádiových stanic.

Předpokládáme, že přesun bude probíhat bez narušení. Provoz v bojové síti velitele bude zakázán — stanice na příjmu. Velitel a NŠ budou se přesunovat na VS uvnitř jednoho z divizních proudů. Budou vyžadovat informaci, aby měli stálý přehled o situaci. Tuto informaci může při současných spojovacích prostředcích poskytnout především pomocné VS (kromě kontrolních orgánů, vybavených vrtulníky).

Úloha pomocného VS spočívá v tom, že na základě plánu přesunu sleduje re-

alizaci rozhodnutí, dělá v rámci své pravomoci potřebné korektury a informuje řídicí složky (VS) a štáb armády. Udrzuje též spojení s náčelníky operačních skupin pro řízení čel proudů, přijímá jejich informace a upřesňuje jejich činnost.

Základem pro personální a materiální vybavení pomocného VS jsou v praxi prostředky představeného VS. Kromě náčelníka a 1—2 důstojníků operačního oddělení mělo by mít příslušníka chemického oddělení, který je schopen přijímat zprávy o radiační situaci, vyhodnocovat je a předávat vojskům a přesunujícím se VS. Dále by mělo mít příslušníka PVO s hláskou, zpravodajského důstojníka pro řízení průzkumu a spojaře. Mělo by mít k dispozici též vrtulníky.

Proto vrtulníkovou letku divize umístíme v blízkosti pomocného VS. Při velení za pohybu ji budeme premísťovat po skocích na předem určené plochy.

Jak bude pomocné VS získávat informace o průběhu přesunu?

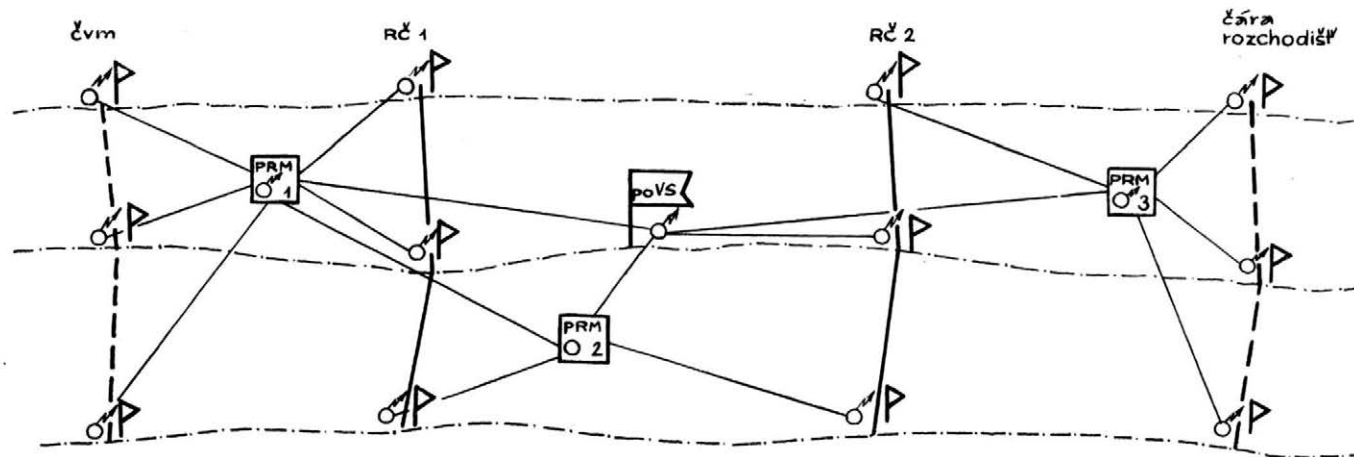
Je možné dvojí řešení.

1. Informace o průběhu přesunu mohou podávat pomocnému VS **příslušníci čet divizní pořádkové služby**, kteří jsou postupně ponecháváni na ose. Tato místa určíme předem. Pomocné VS může proto fixovat na ně časové údaje přesunu. **Přednost** tohoto způsobu spočívá především v dostatečném množství informací a v dokonalém využívání divizní pořádkové roty.

Požadavek na vybavení divizní pořádkové roty značným počtem výkonných stanic a ponechání informace jenom v rukách příslušníků pořádkové služby představuje **zápornou stránku** tohoto řešení. Kromě toho tento způsob použijeme jen za předpokladu varianty „A“ — viz můj článek „Mobilita vojskové pořádkové služby“, VM č. 6/1969.

2. V procesu řízení vkládáme mezi řídicí a řízené složky výkonné a pozorovací nástroje. Mohou to být např. kontrolní orgány řídicích štábů. Kontrola přesunů u štábů vševojskových svazků se plně vžila a osvědčila. Umístíme-li kontrolní orgány na výchozích místech, regulačních čarách a na rozchodištích, mohou sledovat plnění časového plánu a dodat pomocnému VS dostatek informací. **Kvalita této informace** je oproti příslušníku pořádkové služby **mnohem vyšší**, protože důstojník štábu je schopen činit ze svého pozorování patřičné závěry.

ORGANIZACE RÁDIOVÉHO SPOJENÍ PRO ŘÍZENÍ
PŘESUNU DIVIZE

Obr. 2

P - kontrolní orgán štábu divize

Tento způsob podporuje i dosavadní nutnost předávat informace pomůckami utajeného velení. Postupné vystavování kontrolních orgánů a upřesňování jejich úkolů na předem určených místech bude důležitou funkční povinností náčelníka operační skupiny pro vedení čela proudu.

Celkový počet důstojníků postupně ponechávaných na ose bude záviset na počtu os a na délce přesunu. Maximální požadavek může činit až 15 kontrolních stanovišť (250 km a 3 osy). Tento počet ukazuje, že na plnění tohoto úkolu se musí podílet **všechny složky štábu**, nejen operační oddělení. Je účelné, abychom na výchozí místa dávali příslušníky technického oddělení divize (pluků), kteří se po projetí zadního zajištění připojí na záď proudu a mohou řídit činnost technické uzávěry proudu. Do rozchodiště je nejúčelnější určit příslušníky operačního oddělení nebo vojenských složek štábu, kteří jsou schopni vykonávat náročnou činnost při zajištění divize do nového prostoru rozmístění. Kontrolní činnost v rozchodišti může v některých případech

vykonávat i náčelník operační skupiny pro vedení čela proudu.

Vzhledem ke složitosti manévru materiálem a nedostatků spojovacích prostředků k zabezpečení činnosti „výkonných a informačních nástrojů“ bude účelné vybavit divizní pořádkovou jednotku **trvale potřebnými rádiovými stanicemi a dopravními prostředky**.

Na **obr. 2** uvádím příklad organizace rádiového spojení pro řízení přesunu divize. Při změně směru přesunu uskutečnime potřebný odklon pořádkové služby i kontrolních orgánů na nové regulační čáry a na nová rozchodiště. Prostorové rozmístění pohyblivých retranslačních mezistanic umožňuje spojení alespoň na první desítky kilometrů. Na další etapu úkolu zabezpečíme potřebný manévr PRM, vrtulníkem nebo rychlými silničními prostředky.

Pro řízení přesunu z vyčkávacího prostoru do prostoru zasazení i pro navrhovaný systém vojskové pořádkové služby můžeme plně použít způsobu řízení, který jsem rozebral v první části článku.